

PROGRAMMA VAN EISEN – GEMEENTE ACHTKARSPLEN

14 oktober 2024

1. INLEIDING

Met de doelen uit het Klimaatakkoord van 2019 staan we voor een stevige verduurzamingsopgave, waar verschillende maatregelen voor worden uitgevoerd. Zo wordt er steeds meer stroom uit zon en wind opgewekt, wordt het verkeer schoner en worden bestaande woningen verduurzaamd. Ook particuliere woningeigenaren zijn inmiddels bezig met het verduurzamen van hun woning. Dit kan een spanningsveld vormen met de soortenbescherming vanuit de Omgevingswet; ingrepen aan gebouwen kunnen namelijk schadelijke effecten hebben op zogenoemde “gebouwbewonende” soorten. Zo zijn spouwmuur en daken, van te isoleren woningen, zeer geschikt als verblijfplaats voor verschillende vleermuis- en vogelsoorten. Het verstoren en doden van deze beschermde gebouwbewonende soorten, en/of het vernielen van hun verblijfplaatsen, is op basis van de Omgevingswet verboden. Door rekening te houden met deze schadelijke effecten en het tijdig nemen van maatregelen wil de gemeente Achtkarspelen de gunstige staat van instandhouding van gebouwbewonende soorten behouden én verbeteren. Dit kan in Fryslân door middel van het Soortenmanagementplan (hierna SMP).

De gemeente Achtkarspelen wil door een opdrachtnemer een SMP laten opstellen. In dit SMP wordt, op basis van gebiedsonderzoek, gekeken waar welke soorten voorkomen en verblijven, waar nest- en verblijfplaatsen zich bevinden en hoe groot populaties zijn. Op basis van dit onderzoek wordt een maatregelenpakket geformuleerd. Het doel van het SMP is het behouden en verbeteren van beschermde gebouwbewonende soorten én het verkrijgen van een gebiedsgerichte omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit voor de verbodsbepalingen uit de Omgevingswet. Deze vergunning is 10 jaar geldig. Door deze vergunning aan te vragen, wordt het wettelijk belang en de bescherming van kwetsbare soorten van grondgebonden woningen gediend. Het op te stellen SMP moet voldoen aan de handreiking van de provincie Fryslân ‘Handreiking soortenmanagementplan’ (zie bijlage). Doordat de vergunning (na het verkrijgen) doorgezet kan worden naar alle partijen die een ingreep aan hun woning(en) laten verrichten, is er geen vergunning per project nodig. Dit levert tijdswinst op bij procedures en het bespaart veel geld. Daarnaast geeft een SMP in een vroeg stadium duidelijkheid aan betrokken partijen over de nodige maatregelen die bij geplande werkzaamheden zorgen voor bescherming van betrokken soorten.

2. CONTEXT

De gemeente Achtkarspelen heeft ruim 28.000 inwoners en een oppervlakte van 104 km². Achtkarspelen is een gemeente met een sterk agrarisch karakter, maar kent ook industriële accenten. Er is een verscheidenheid aan dorpen, waarvan Buitenpost en Surhuisterveen de grootste kernen zijn. De overige dorpen zijn Augustinusga, Boelenslaan, Drogeham, Gerkesklooster, Harkema, Kootstertille, Stroobos, Surhuizum, Twijzel en Twijzelerheide.

Er is veel ruimte in het gebied en het landschap straalt rust uit. De weidsheid van de Mieden enerzijds en de geborgenheid van het coulissenlandschap anderzijds geven de gemeente een unieke uitstraling. Waardevolle elementen in het landschap zijn de historische wegen met lintbebouwing in combinatie met singels, bomen en hagen. Vanuit de historie is er natuurlijk reliëf in het landschap te vinden in de vorm van dekzandruggen, pingoruïnes en kleine stuifduinen in restanten van voormalige heidevelden. Karakteristiek zijn ook de langgerekte verkavelingsstructuren en de hoogveenontginningsgebieden met de bijbehorende vaarten, wijken en bruggen. Achtkarspelen ligt in De Noardlike Fryske Wâlden, hetgeen de status van Nationaal Landschap heeft. Door de

kleinschaligheid en diversiteit van het landschap, is het gebied aantrekkelijk voor wandelaars en fietsers.

Pre-SMP

De gemeente Achtkarspelen is van plan om, tijdens de looptijd van het ecologisch onderzoek voor het SMP, zelf een pre-SMP vergunning aan te vragen. De compensatie van kraamvoorzieningen voor vleermuizen die nodig is voor het verkrijgen van deze tijdelijke omgevingsvergunning wordt 'eerste fase compensatieplan' genoemd. Het pre-SMP heeft in ieder geval betrekking op de, gierzwaluw (*Apus apus*), huismus (*Passer domesticus*), gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), meervleermuis (*Myotis dasycneme*), baardvleermuis (*Myotis mystacinus*), tweekleurige vleermuis (*Vespertilio murinus*), gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*) en kleine dwergvleermuis (*Pipistrellus pygmaeus*).

3. ONDERZOEKSGBIED

Het onderzoeksgebied betreft gebouwen binnen de bebouwde kom van alle woonkernen in de gemeente Achtkarspelen, zoals is weergegeven op de kaarten in de bijlage. Het SMP moet betrekking hebben op de bebouwde kom van minimaal de volgende kernen: Augustinusga, Buitenpost, Boelenslaan, Drogeham, Gerkesklooster, Harkema, Kootstertille, Stroobos, Surhuisterveen, Surhuizum, Twijzel en Twijzelerheide. De opdracht wordt opgedeeld in percelen; zie paragraaf 4 van dit document.

4. DE OPDRACHT

De opdracht omvat:

- Het opstellen van een SMP inclusief mitigatie- en compensatieplan;
- Het uitvoeren van het hiervoor benodigde ecologisch onderzoek;
- Het aanvragen van een omgevingsvergunning bij de Provincie Fryslân op basis van een Soortenmanagementplan (SMP);
- Het opstellen van een tweede fase compensatieplan grote kraamvoorzieningen op basis van pre-SMP.¹

Opdrachtnemer neemt expliciet de verantwoordelijkheid op zich tot het tijdig verkrijgen van de ontvankelijke omgevingsvergunning en zodoende met het SMP te voldoen aan alle eisen van de provincie Fryslân.

De opdracht wordt opgedeeld in percelen. Elk perceel bestaat uit het uitvoeren van de opdracht zoals hierboven is beschreven. De opdracht bestaat uit de volgende percelen verdeeld door het Prinses Margrietkanaal:

- Perceel 1: Gemeente Achtkarspelen noord: 6 dorpen (Buitenpost, Twijzelerheide, Twijzel, Kootstertille, Gerkesklooster, Stroobos)
- Perceel 2: Gemeente Achtkarspelen zuid: 6 dorpen (Drogeham, Harkema, Surhuisterveen, Boelenslaan, Augustinusga, Surhuizum)

¹ Het tweede fase compensatieplan voor kraamvoorzieningen betreft een plan waar (indien nodig) grote kraamvoorzieningen aangebracht moeten worden aan gemeentelijke gebouwen en andere gebouwen in relatie tot de dan bekende kraamverblijven uit het SMP onderzoek. Mocht uit het kraamonderzoek blijken dat de kraamvoorzieningen uit het eerste fase compensatieplan niet voldoende nabij de aangetroffen kraamverblijfplaatsen uit het onderzoek aangebracht zijn of in aantal te weinig zijn, dan zijn er aanvullende kraamvoorzieningen nodig. Het plan moet in elk geval informatie verschaffen van aantallen benodigde extra kraamvoorzieningen per vleermuissoort, logische locaties waar extra voorzieningen aangebracht zouden kunnen en een beschrijving van type voorzieningen.

Verdere inhoudelijke eisen aan de uit te voeren opdracht zijn opgenomen en terug te vinden in bijlage Handreiking Soortenmanagementplan. Inschrijver gaat ermee akkoord dat hij de opdracht volledig conform het gestelde uit bijlage Handreiking Soortenmanagementplan uitvoert en oplevert. Na de gunningsbeslissing wordt met de winnende perceelinschrijver, de opdrachtgever en de provincie een verificatiegesprek ingepland waarin de inhoud van de bijlage Handreiking Soortenmanagementplan nader besproken en toegelicht wordt, onder voorbehoud dat de opdracht niet wezenlijk wijzigt.

Het SMP en de aanvraag voor de gebiedsgerichte omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit wordt opgeleverd conform de Handreiking Soortenmanagementplan van de provincie Fryslân, met de verplichte onderdelen:

- Afweging juridische kader en wettelijke vereisten;
- Ecologische nulmeting;
- Effectbepaling;
- Mitigatie- en compensatieplan (tweede fase);
- Monitoringsplan;
- Management en administratieplan.

Uiterlijk 1 december 2027 wordt de totale opdracht opgeleverd. Dit is twee jaar na start van het pre-SMP. Namens Opdrachtgever dient de Opdrachtnemer een omgevingsvergunning conform de (meest actuele) Handreiking Soortenmanagementplan in. De Opdrachtnemer dient dit met een (uitvoerings)planning te onderbouwen, uiterlijk vier weken na het gunnen van de opdracht.

Eisen onderzoeksinspanning

Het uitvoeren van het voor het SMP benodigde ecologisch onderzoek gebeurt in elk geval conform de kaders van de Handreiking Soortenmanagementplan van provincie Fryslân, waarbij de Richtlijn vleermuisonderzoek grote gebieden (door Netwerk Groene Bureaus, hierna NGB) of de Handreiking onderzoeksmethodiek voor gebouwbewonende soorten (Viridis, i.o.v. provincie Utrecht) als leidraad of ter inspiratie gebruikt kunnen worden (niet verplicht). Van belang is dat voor alle voorkomende gebouwbewonende soorten de benodigde onderzoeksinspanning wordt geleverd.

De richtlijn grote gebieden vleermuizen geldt alleen voor gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger. Indien van deze richtlijn gebruikt wordt gemaakt, dient voor andere gebouwbewonende vleermuissoorten (zoals de meervleermuis en de gewone grootoorvleermuis) aanvullend uitgewerkt te worden op welke manier het onderzoek naar verblijfplaatsen wordt uitgevoerd. Het vleermuisprotocol van het NGB is hierbij een belangrijke richtlijn.

Voor de meervleermuis is het huidige vleermuisprotocol (2021) onvoldoende specifiek en geldt een extra onderzoeksinspanning. Hiervoor is een nieuwe versie van het vleermuisprotocol in voorbereiding door het NGB. Aangeraden wordt om dit protocol als richtlijn te hanteren of een vergelijkbare onderzoeksinspanning te doen. Voor Achtkarspelen geldt deze onderzoeksinspanning voor de bekende kernen Harkema waar kraamverblijven en Augustinusga en Buitenpost waar mannenverblijven bekend zijn.

De volgende werkzaamheden vallen niet onder de opdracht:

- Het leveren en aanbrengen van kraamvoorzieningen van het tweede fase compensatieplan pre-SMP valt niet onder de werkzaamheden.

Monitoring

Monitoring is onderdeel van de opdracht. Door de Opdrachtgever wordt, gedurende tien jaar na verstrekking van de SMP-vergunning, gemonitord volgens het opgeleverde monitoringsplan. De overeenkomst voor de monitoring heeft een looptijd van 10 jaar. Na het 5de contractjaar heeft

Opdrachtgever de mogelijkheid om de overeenkomst op te zeggen. De opzegtermijn is 6 maanden (zie conceptovereenkomst).

De monitoring vindt in elk geval door middel van vier monitoringsronden plaats. Na iedere monitoringsronde wordt de kwaliteit en resultaten geëvalueerd. Indien de kwaliteit niet voldoet aan de verwachting van de opdrachtgever dient de opdrachtnemer de kwaliteit te verbeteren conform de wens van de opdrachtgever. Monitoring behoort per ingeschreven perceel te worden uitgevoerd.

5. VERDELING TAKEN & VERANTWOORDELIJKHEDEN OPDRACHTGEVER/OPDRACHTNEMER

De Opdrachtgever is verantwoordelijk voor:

- het tijdig verkrijgen van de Pre-SMP vergunning;
- het faciliteren van het contact met de provincie;
- het inschakelen van een natuuraannemer voor het opstellen van een eerste fase compensatieplan voor grote kraamvoorzieningen en het leveren en aanbieden van grote kraamvoorzieningen;
- de compensatieopgave volgens de ‘landelijke aanpak natuurvriendelijk isoleren’;
- communicatie richting inwoners over het uit te voeren nachtelijke onderzoek langs de openbare weg en bij uitzondering langs openbaar toegankelijke brandgangen.

De Opdrachtnemer is verantwoordelijk voor:

- ecologisch onderzoek naar de relevante soorten;
- SMP, inclusief rapportage, mitigatie- en compensatieplan, monitoringsplan en een management- en administratieplan (conform ‘Handreiking soortenmanagementplan’ van de Provincie Fryslân);
- vergunningsaanvraag, benodigde afstemming met de provincie en het verkrijgen van de ontvankelijke vergunning Flora- en fauna-activiteit Omgevingswet;
- tekstaanpassingen voor de communicatieproducten die worden genoemd in de pre-SMP-aanvraag en de SMP-methodiek. Standaardteksten zijn beschikbaar bij de provincie;
- alle opgeleverde teksten en producten zijn zoveel mogelijk op B2 niveau geschreven en taalkundig correct. Daarnaast voldoen deze aan wetgeving en richtlijnen inclusie en (voor zover relevant) geschikt om zonder toelichting te delen met belanghebbenden. Opdrachtgever krijgt voor alle uitingen drie weken de tijd voor controle op lokale gevoeligheden en leesbaarheid;
- Opdrachtnemer stelt één vaste contactpersoon met een vaste vervanger beschikbaar om de contacten te ondernemen met de Opdrachtgever;
- Opdrachtnemer houdt zich aan alle wet- en regelgeving (Nederlandse en Europese) aangaande privacybescherming m.b.t. de door hem geleverd diensten. Denk bijvoorbeeld aan rechten van betrokkenen, anonimiseren, dataminimalisatie, verwijderen van gegevens, bewaartermijnen, etc.;
- Opdrachtgever verwacht van Opdrachtnemer dat ze direct geïnformeerd wordt als zich (onvoorzien) situaties voordoen waardoor de oplevering (of andere termijnen) onder druk komen te staan. Dit zodat de partijen (provincie, opdrachtnemer en opdrachtgever) hierover met elkaar in gesprek kunnen om de impact daarvan te minimaliseren. Van opdrachtnemer wordt verwacht dat het concrete oplossingen (of oplossingsrichtingen) aandraagt.

De opdracht dient daarnaast uitgevoerd/aangestuurd te worden door een ervaren (senior) projectleider. Deze (senior) projectleider dient een ecologisch deskundige op het gebied van gebouwbewonende soorten te zijn die ecologisch advies geeft en/of werkzaamheden begeleidt op het gebied van habitats en soorten. Hij of zij heeft aantoonbare ervaring of specifieke ecologische

kennis met het uitvoeren van grote (gebieds)onderzoeken en beschikt over voldoende kennis om ecologisch onderzoek te kunnen doen. De in te zetten (senior) projectleider:

- (her)kent de functionaliteit van leefgebieden van beschermde soorten;
- heeft kennis van de algemeen erkende onderzoeksmethoden;
- kan ecologische werkprotocollen uitwerken;
- kan specifieke maatregelen begeleiden.

6. COMMUNICATIE

De eisen uit deze paragraaf hebben betrekking op zowel de uitvoering van de initiële opdracht, als de uitvoering van de monitoring:

- De Opdrachtgever en Opdrachtnemer treden bij de uitvoering van initiële opdracht minimaal één keer per kwartaal met elkaar in overleg. Bij de monitoring treden opdrachtgever en opdrachtnemer minimaal één keer per jaar in overleg. In deze gesprekken worden minimaal de voortgang, opgeleverde onderdelen en de planning besproken. De Opdrachtnemer plant de overleggen. Indien gewenst zijn deze afstemmingen digitaal;
- Opdrachtnemer werkt mee aan communicatie richting gemeente en hun inwoners. Opdrachtgever stelt vast hoe en wanneer communicatie wordt ingezet. Communicatie gaat via de gemeentelijke kanalen en dient te worden afgesteld met afdeling Communicatie van opdrachtgever;

7. GEGEVENS & DATA

De eisen uit deze paragraaf hebben betrekking op zowel de uitvoering van de initiële opdracht, als de uitvoering van de monitoring:

- Onderzoeks-data, moet beschikbaar worden gesteld voor de Opdrachtgever via GIS-data en in de NDFF;
- De Opdrachtnemer dient verkregen data gedurende de uitvoering van de opdracht tussentijds te kunnen verstrekken aan de Opdrachtgever;
- De Opdrachtgever wordt eigenaar van de (opgeleverde) data.